

Wat eet de vogel van het jaar? Als we alleen op de volksnaam Distelvink zouden afgaan, is het voedsel wel erg eenzijdig. Laten we eens naar het voedselgedrag en de bouw van de snavel van deze kleine vinkachtige peuteraar gaan kijken.

Dick A. Jonkers

Putters zijn veelzijdige voedselconsumenten

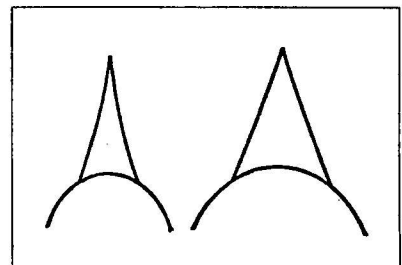
De Putter is evenals de meeste van zijn overige familieleden in de groep van vinkachtigen (Kneu, Frater, Sijs) een levendig en behendig vogeltje, dat bedreven is in het balanceren op bloemhoofdjes. Hij probeert daar zijn voedsel uit te peuteren. Meestal gebeurt dat door schuin voorover te leunen of zich vast te klemmen aan de stengels. Een aparte methode is dat hij aan het eind van een stengel gaat zitten, waardoor deze omhoog buigt en er wat makkelijker bij de zaden of bloemknoppen te komen is. De zaden probeert de Putter uit de omhulsels te pikken door de uitstekende delen te verwijderen en de snavel verder naar binnen te steken naar de verborgen lekkernijen. Soms spert hij daarbij zijn snavel open, waardoor er ruimte ontstaat en de zaden bloot komen te liggen. Beïtelen op omringende schutbladen en gesloten aren is een andere truc om rijpe zaden te verwijderen. De vorm van de snavel bewijst hem daarbij goede diensten en is in de loop van de evolutie aangepast aan zijn manier van voedsel vergaren. De snavel is lang en puntig en lijkt op een pincet. De Groenling bijvoorbeeld heeft een korte en brede snavel en de Appelvink (pittenverpletteraar!) een heel forse hoge snavel.

Het snaveltje van de mannetjes-putter is wat langer dan die van het vrouwtje. Daardoor zijn de mannetjes veel beter dan de vrouwtjes in staat om de zaden van de kaardebol tussen de vrij lange stekels weg te pikken. Het vrouwtje moet de stekels eerst opzij buigen om erbij te kunnen komen.

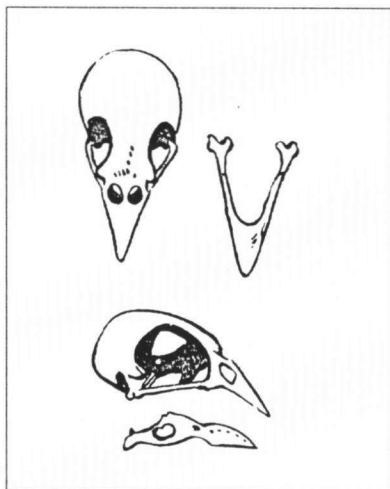
De plaatsen waar het voedsel wordt gezocht, kenmerken zich door hun rijkdom aan "onkruiden". Akker- en wegranden, dijken, waterkanten en braakliggende terreinen zijn geliefde voedsellokaties. Het plantaardige voedsel is zeer uiteenlopend. Zaden, knoppen, bloemdelen en vruchtjes van vele tientallen planten, struiken en bomen maken deel uit van het voedselpakket. Bessen worden zelden gegeten.

Het voert hier te ver om een uitgebreide opsomming van alle voedselbronnen te geven. Daarom een greep uit het voedselpakket. Bomen, heesters of struiken waarin putters voedselzoekend kunnen worden aangetroffen zijn onder meer coniferen als *Chaemaecyparis*, *Thuja*, *lariks* en *grove den*. Van de loofbomen zijn dat *populier*, *els*, *berk* en *plataan*. Franticek Turcek (1961) vond voor de Putter 19 boomsoorten, die als voedselbron dienden, waaronder ook de wilde lijsterbes. De distel, waaraan de Putter zijn volksnaam te danken heeft, behoort tot de favoriete voedselplanten, die al vanaf de midzomer, wanneer de zaden gevormd worden, frequent worden bezocht. In herfst en winter zoekt de Putter ook op de grond naar afgevalen distelbolletjes en de vrijgekomen zaden. Verwante soorten als klissen staan even-

Bovenaanzicht van een snavel van een Putter (links) en van een Groenling.

eens hoog op het boodschappenlijstje. Daarnaast nemen de composieten, zoals paardebloemen een voorname plaats in. Af en toe eet de Putter

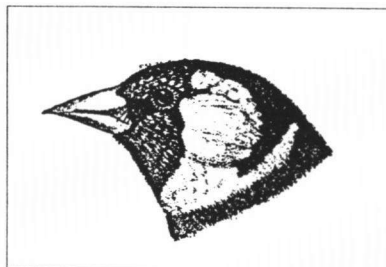

Boven- en zij aanzicht van een schedel en ondersnavel van een Putter.

ook bloemblaadjes, onder andere van vogelmuur. Er kunnen periodes zijn dat er geen plantezaden beschikbaar zijn. Dan worden zaden van openstaande denne- en sparre-appels genuttigd. De vleugeltjes van de zaden worden verwijderd en het zaadje vervolgens in de snavel gekraakt. De samenstelling van het voedselpakket is niet overal gelijk,

zelfs al komen er dezelfde voedselplanten voor. Het schijnt dat er plaatselijk van een soort voedseltraditie sprake is. Zo kan het gebeuren dat kruiskruiden in het ene gebied niet en in een ander gebied wel gegeten worden. Zaden van ganzevoet, veelknoop, zeeaster, vergeet-mijnietje en duifkruid om er maar enkele uit verschillende biotopen te noemen, worden niet versmaad.

Voor zaden van grassen als straatgras, kropaar en beemdgras halen de putters ook hun neus niet op. Wie had er gedacht dat ook brandnetel op het menu voor zou komen? Hoewel je het op het eerste gezicht niet zou zeggen, is de Putter ruim gedacht ook een predator net als bijvoorbeeld de Merel, al zijn er wel grote voedselverschillen. Het is weliswaar geen predator in de zin van een roofvogel, die vrij grote prooien vangt en doodt om als voedsel te dienen, maar een soort mini-predator. Dit soort voedselgedrag beperkt zich hoofdzakelijk tot de broedtijd in de periode waarin veel prooien voor de nestjongen worden aangesleept. Kleine kevertjes, rupsjes, vliegen, muggen en luizen worden naar het nest gebracht.

De Putter heeft een pincetvormige snavel.

Literatuur:

- Cramp, S. (ed.), 1994. The birds of the Western Palearctic. Crows to Finches. Oxford University Press. London. 899 blz.
- Franticek Turcek, F. 1961. Okologische Beziehungen der Vögel und Gehölze. Verlag der Slowakische Akademie der Wissenschaften. Bratislava. 330 blz.
- Newton, I., 1978. Finches. Collins. London. 288 blz.
- März, R. 1972. Gewöll- und Rupfungskunde. Akademie-Verlag. Berlin. 288 blz.
- Schlegel, H., 1878 De vogels van Nederland. Deel I. Funke Amsterdam. 127 blz. + illustraties.
- Thijssen, J.P., 1942 Het Vogelboekje. Schoonderbeek. Laren. 226 blz.
- Witherby, H.F., F.C.R. Jourdan, N.F. Ticehurst & B.W. Tucker, 1965. Handbook of British Birds. Vol.I Crows to Firecrest. Gray. Edinburgh. 348 blz.